

Nettverkskonferanse for kunst og håndverk i UH-sektor 2022

NETTVERK FOR FORMGIVING, KUNST OG HÅNDVERK I
UH-SEKTOREN

ABSTRACTS

Nettverkskonferanse ved NTNU / DMMH
digitalt, 24.- 25. januar 2022

Innholdsfortegnelse

FORORD	5
KEYNOTE.....	7
Keynote Ingvard Bråten.....	7
Hva er det med menn og kunst og håndverk?	7
PhD	8
Monica Klungland.....	8
Materiell-kollektiv praksis. En tilnærming til fagdidaktikk for kunst og håndverk utviklet i veveprosjektet : Veve i åpne dører.	8
Bente Helen Skjelbred	9
Læreres oppfattelse og operasjonalisering av tegning i kunst og håndverk i ungdomsskolen	9
Lovise Søyland	11
Grasping materialities Making sense through explorative touch interactions with materials and digital technologies	11
Ann Hege Lorvik Waterhouse.....	13
Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen.....	13
ABSTRACTS	14
Zahra Bayati, Helen Eriksen og Gry O. Ulrichsen -The Solmaz collective	14
Struggling to Decolonise Ourselves as an Antiracist Act within Nordic Arts Education.....	14
Leticia Balzi Costa	15
What Does it Mean to Teach About White Privilege Through Art in a Multicultural Class?	15
Helen Eriksen.....	16
Presenting Whiteness.....	16
Bente Fossvold-Jørum	16
Teaching Mona Lisa- en performativ tilnærming til å undervise og lære kunsthistorie i grunnskolelærerutdanningen.....	16
Nina Scott Frisch.....	18
Tegning som lek.....	18
Bente Fønnebø.....	19
Tegningens tegnefilosofiske aspekter	19
Polina Golovátina-Mora	20
Literacy as a framework for participatory society.....	20
Stein Erik Grønningsæter	20
Paper about Paper and Creativity	20
Mette Gårdvik, Karin Stoll og Wenche Sørmo.....	22

Living in the Landscape (LiLa) 2021 - Et online, tverrfaglig og internasjonalt møte i det nordiske Arktis.....	22
Hilde Hermansen.....	23
«Get off deFence» - Undersøkende arbeidsmetoder gjennom bruk av gatekunst	23
Jon Hoem.....	25
Auditomosjon - haptisk lydkunst.....	25
Jon Hoem.....	26
Parametrisk design og digital materialitet	26
Helene Illeris.....	28
A/r/tografi som tilgang til utvikling af en sanselig bæredygtighedsdidaktik i kunstoffene	28
Helene Illeris.....	29
Savn. Stoppe op. Ta vare på: Propositioner som tilgang til sanselig bærekraftdidaktikk i GLU, K & H	29
Dagmar Anita Jakobsen	30
Barnas Atelier	30
Monica Klungland.....	31
Materiell-kollektiv etnografi som undervisningsmetode i estetiske fag.....	31
Monica Klungland og Anne-Mette Liene.....	32
Å nøste - En tverrfaglig tilnærming til skapende kunstnerisk praksis	32
Randi Veiteberg Kvellestad, Janne Robberstad.....	33
BRODERI I SAMSPEL	33
Else Margrethe Lefdal.....	34
Universell utforming av kunst og håndverksrom	34
Ingvild Mykland og Anniken Randers-Pehrson.....	35
Educational changeagents - forskningsbasert utdanning som springbrett til nye praksiser i skolen?	35
Anita Skogen.....	36
Arbeidslivsrelevans i studieprogram	36
Lisbet Skregelid.....	37
Betydningen av kunstkonfrontasjon	37
Kari Saasen Strand og Peter Haakonsen	38
Programmering, tekstil og bærekraft.....	38
Ellen Marie Sæthre-McGuirk.....	39
Praktiske og estetiske fag i Nordland under første CoViD-19 hjemmeskoleperiode.....	39
Gry Uhlin-Engstu.....	40
Utvikling og kompetanse gjennom estetiske læringsprosesser - i SKUP.....	40
Gry Ulrichsen, Helen Eriksen og Zahra Bayati.	41

Learning to unlearn - tracing failures with arts based participatory research.....	41
Gunhild Vatn.....	42
Kunsthåndverkets sosiopolitiske potensiale	42
10 års jubileum 2023	44
Fortid, nåtid og framtid - lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor	44

FORORD

Velkommen til nettverkskonferansen 2022 i Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektoren, også denne gang i digitalt format.

Arrangør for årets konferanse er Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) og Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor, samarbeid med NTNU og DMMH.

Årets vertskap

Konferansen skulle vært i Trondheim, på Dronning Mauds Minne Høgskole og i NTNU sine nye lokaler på Kalvskinnnet. Pandemien gjør at også denne konferansen må avholdes digitalt.

NTNU tilbyr praksisnære og profesjonsrettede bachelor-, master- og ph.d.-utdanninger og har en bred portefølje av videreutdanninger for lærere og skoleledere.

Vår forskning og vårt kunstneriske og pedagogiske utviklingsarbeid er rettet mot skole, klasserom og verksted. Vi bidrar til den nasjonale og internasjonale kunnskapsutviklingen om læring og utdanning i et livslangt perspektiv.

Ved **Dronning Mauds Minne Høgskole** for barnehagelærerutdanning (DMMH) tilbyr vi innen kunstfag, en fordypning i Drama, Musikk og Kunst og Håndverk (3MDK) i 3. klasse, vi har en Kunstfaglig linje med vekt på drama, musikk og kunst og håndverk (KF), og en Master i Barnekultur og Kunstpedagogikk (MKP), hvor det kreves en fordypning på bachelornivå i ett eller flere kunstfag for å kunne søke. Kunstfag i barnehage som utdannings-, forsknings- og kunnskapsfelt har i de siste 20 årene hatt barns medvirkning som en sentral del av barnehagelærerutdanningens fokus.

Demokrati og medvirkning

Årets tema er demokrati og medvirkning. Kunst og kultur har stor betydning for et velfungerende demokrati. En del av kjernen i kunst- og håndverksfaget er visuell kompetanse. Visuell kompetanse er en forutsetning for å kunne delta i demokratiske prosesser i det offentlige visuelle og funksjonelle rom. Estetiske læreprosesser er en kreativ nøkkel til fellesskap, helse og livsmestring, som ligger til grunn for virkelighetsutvidende forståelse, brobyggende tillit og samhandling: et nødvendig fundament for dybdekunnskap, bærekraftig utvikling og essensiell som ressurs for demokrati og medborgerskap.

Nettverkskonferansens overordnede tema «Demokrati og medvirkning» fordrer utvikling av en fagdidaktikk tuftet på aktive estetiske læreprosesser som forutsetning for læring, og hvordan dette i ulike faglige kontekster gir grunnlag for dybdelæring- og flertydig læring.

Årets keynote

Førstelektor **Ingvard Bråten** ved Høgskulen på Vestlandet foreleser over temaet *Hva er det med menn og kunst og håndverk?*

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) ligger ved *Nord universitet, Fakultet for lærerutdanning og kunst og kulturfag*, i Bodø. Senteret har et nasjonalt oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, og var underlagt Utdanningsdirektoratet fram til 2018, da de nasjonale sentrene ble overført til sine vertsinstitusjoner

KKS skal bidra til økt kvalitet i kunst- og kulturfagene i barnehagen og grunnopplæringen, drive forskningsformidling og praksisnær aktivitet og bistand, basert på relevant forskning. Aktuelle målgrupper for arbeidet er lærerutdanningene, skole- og barnehageeiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler og PP-tjenesten. Senteret skal støtte lærerutdanningene i arbeidet med kompetanseutvikling innenfor kunst- og kulturfag i skolene og barnehagene, og være rådgiver for nasjonale utdanningsmyndigheter innenfor dette fagfeltet.

Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektoren ble etablert på initiativ fra KKS i 2013, etter en evaluering av Nettverk for estetiske fag og behov fra fagmiljøet. Nettverket ble organisert med et AU og en vitenskapelig komitè med ansvar for en årlig nettverkskonferanse, med innsending av abstracts. På konferansen presenterer deltakerne forskning, deler erfaringer og refleksjoner samt diskuterer fagets framtid. Det er viktig å skape en møtearena for å dele kunnskap, utvikle forskningsfeltet, samt diskutere vilkår og forutsetninger for å kunne utdanne fremtidens lærere i barnehage og grunnskole i dagens utdanningssystem og samfunn generelt.

Velkommen til nettverkskonferansen 2022

AU

Anita Skogen, UiA, Stein Erik Grønningsæter, NTNU, Jørgen Moe, DMMH og Merete Hassel, KKS

Vitenskapelig komite

Nina Scott Frisch DMMH (leder) og Harald Høgseth, NTNU. Lisbet Skregelid, UiA, var med fram til vurdering. Else Margrethe Lefdal, OsloMet, trådte inn i komiteen i vurderingsarbeidet.

KEYNOTE

Keynote Ingvard Bråten

Hva er det med menn og kunst og håndverk?

Førstelektor ved Høgskulen på Vestlandet.

Sammendrag

Menn er underrepresentert i læreryrket, denne tendensen blir forsterket i kunst og håndverksfaget. Her er også flere indikatorer som tyder på at jenter i grunnskolen trives bedre med faget enn guttene. Skolen skal gi alle like muligheter og motarbeide kjønnsstereotype holdninger. Det ser ikke ut til at kunst og håndverksfaget lykkes med sitt bidrag.

Denne forelesningen tematiser sider av kunst og håndverksfaget fra et kjønns- og likestillingsperspektiv. Jeg presenterer forskning på feltet og problematiserer noen utfordringer faget står i. Forelesningen inneholder også tanker rundt hvordan en kan jobbe med temaet i lærerutdanningen.

PhD

Monica Klungland

Materiell-kollektiv praksis. En tilnærming til fagdidaktikk for kunst og håndverk utviklet i veveprosjektet : Veve i åpne dører.

Universitetet i Agder

Sammendrag

Studiens formål og hensikt er å si noe om potensialet materiell-kollektiv praksis som pedagogisk tilnærming kan ha for en verdenssentrert kunst-og håndverksdidaktikk, som kan utfordre den individualistiske utdanningspolitikkenes fokus på forhåndsdefinerte og målbare kompetanser. I avhandlingen, som er en monografi, undersøkes og diskuteres det hva som kan skje dersom undervisningens oppmerksomhet flyttes bort fra tilegnelse av ferdigheter og produksjon av objekter, og over på selve hendelsen og elevers møter med hverandre og med materialer og omgivelser.

Materiell-kollektiv etnografi er utviklet som studiens forskningsmetode, og lanseres på samme tid som en metode for undervisningspraksis. Studiens empiriske undersøkelse består av et mikroetnografisk feltarbeid med gjennomføring av et utendørs veveprosjekt sammen med tjueto elever på sjuende trinn i grunnskolen og deres lærere og assistenter. Mengder av garn ble tatt med ut i skogen i skolens nærområde og elevene ble inviterte til å velge seg et nøste, knytte enden fast og begynne å bevege seg. I løpet av noen få minutter forandret stedet seg og et nett vokste frem mellom trærne. Datamateriale fra feltarbeidet ble produsert ved hjelp av tre actionkameraer festet til kroppen med en brystsele. Det ene kameraet bar forskeren, de to andre var fordelt mellom elever som hadde meldt seg frivillig. Filmene fra disse kameraene er materiale for beskrivelse og analyse av veveprosjektet.

Materiell-kollektiv praksis lanseres som en betegnelse på en kunst- og håndverkspraksis som inneholder en bestemt forståelse av det materielle og det kollektive forankret og begrunnet i Karen Barads *agentiske realisme*. Barad bruker sin bakgrunn som fysiker til å argumentere for at den materielle verden er medskaper av både mennesket og den menneskelige virkelighet. Avhandlingens undersøkelser bygger på en relasjonell og performativ kunstdidaktikk, og videreutvikler denne gjennom å vektlegge skapende arbeid *med* materialer. Den didaktiske tilnærmingen er inspirert av samtidens fellesskapsbaserte kunstpraksiser. Det legges i analysene vekt på hvordan elevenes eksistens som subjekt gjøres mulig i møter med en sosial og materiell virkelighet.

Den pedagogiske tilnærmingen som foreslås gjennom materiell-kollektiv praksis kan ha noe å bidra med inn mot overordnede mål, verdier og prinsipper for opplæringen der det står at skolen skal åpne dører mot verden og fremtiden, fremme demokrati, hjelpe elevene til å mestre sine liv og delta i samfunnets fellesskap. Relevansen rettes mot læreplanens tre

tverrfaglige tema: *Folkehelse og livsmestring, Demokrati og medborgerskap og Bærekraftig utvikling.*

Klungland, Monica. (2021). *Materiell-kollektiv praksis. En tilnærming til fagdidaktikk for kunst og håndverk utviklet i veveprosjektet : Veve i åpne dører.* [Doktoravhandling]. Universitetet i Agder. <https://hdl.handle.net/11250/2756839>

Bente Helen Skjelbred

Læreres oppfattelse og operasjonalisering av tegning i kunst og håndverk i ungdomsskolen

NLA Høgskolen

Sammendrag

Denne avhandlingen har gjennom tre delstudier undersøkt hvordan lærere i ungdomsskolen oppfatter tegning i faget kunst og håndverk og hvordan de operasjonaliserer tegning i sine didaktiske praksiser under Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006 (LK06). Avhandlingen bidrar på denne bakgrunn med en læreplanteoretisk og utdanningsvitenskapelig tilgang til tegnepraksiser i faget. Selv om det er gjort en del studier av det tegnefaglige i kunst og håndverk som teoretisk felt og som tradisjonsrik praksis, er det lite forskning om hvordan tegning er en del av undervisnings- og læringsaktiviteten i faget i ungdomsskolen. Med denne bakgrunnen undersøker avhandlingen hvordan lærere utformer, gjennomfører og begrunner sin undervisning knyttet til tegning, og den legger særlig vekt på forholdet mellom formell læreplan og på lærerens oppfatninger om, og operasjonalisering av, tegning i skolen innenfor LK06.

Avhandlingens problemstilling er som følger: Hvordan oppfatter lærere i ungdomsskolen tegning i læreplanen i kunst og håndverk i LK06, og hva gjør de når de underviser i tegning? Problemstillingen blir belyst gjennom studier med følgende forskningsspørsmål og presentert i tre artikler: 1) a) Hvordan fremtrer tegning knyttet til LK06s beskrivelse av den grunnleggende ferdigheten «å skrive» i læreplanen og støttemateriell? b) Hvordan oppfatter lærere i kunst- og håndverksfaget i ungdomsskolen tegning knyttet til LK06s beskrivelse av den grunnleggende ferdigheten «å skrive» i læreplanen? 2) Hvordan blir tegning operasjonalisert i kunst og håndverk gjennom lærernes didaktiske praksiser? 3) Hvordan underviser lærere for å gi elevene erfaring med observasjonstegning og forestillingstegning i kunst og håndverk?

Den første delstudien undersøker hvordan tegning beskrives i læreplan og støttemateriell, og hvordan lærere i ungdomsskolen oppfatter det læreplanen i kunst og håndverk sier om tegning i beskrivelsen av den grunnleggende ferdigheten «å uttrykke seg skriftlig» i faget. Den andre delstudien setter søkelys på hvordan lærere operasjonaliserer tegning i kunst og

håndverk, og hvilke tegnetilnærminger og 7 metoder de knytter til kompetansemålene. Den tredje delstudien belyser hvordan lærere underviser for å gi elevene erfaring med observasjonstegning og forestillingstegning i kunst og håndverk.

Studien er en kvalitativ sammenlignende casestudie ved fire norske skoler på Vestlandet som bygger på observasjoner, intervjuer med lærere og studie av dokumenter. Teoretisk hviler arbeidet på Goodlad, Klein og Tye (1979) konseptuelle læreplanteori og en forståelse av læreplanen som en økologisk helhet (Goodlad, 1979a), og på den didaktiske relasjonsmodellen (Engelsen, 2015). Den didaktiske relasjonsmodellen brukes som analytisk redskap for å belyse hvordan fire lærere i ungdomsskolen gir tegning plass i kunst og håndverk. Gjennom analytisk triangulering mellom observasjonsdata, intervjuer og dokumenter undersøkes det hvordan lærerne operasjonaliserer og begrunner sin praksis. Datainnsamlingen ble gjennomført ved besøk i åtte klasser, to på hver skole, og fulgte samme struktur: først observasjon av opplæringsøkter i faget, deretter intervju med lærer, og til slutt innsamling av dokumenter.

Resultatene viser at lærerne oppfatter en utydighet i formell læreplan og støttemateriell i fremstilling og omtale av tegning i grunnleggende ferdigheter og kompetansemål. I lys av (Goodlad, 1979b) kan dette tyde på at den formelle læreplanens ulike deler, forstås som separate ting, og ikke sammenkoblede, selv om de er koblet sammen i LK06. Resultatene viser at lærerne bygger sin praksis på mer enn en operasjonalisering av en oppfattet læreplan, og underviser etter «en læreplan som ikke eksisterer» (Engelsen, 2015). I tråd med Goodlads (1979a) økologiske modell der sammenhengene mellom planlegging, undervisning og elevenes læringsutbytte sees som en økologisk helhet, har lærerne ulike strategier for hvordan de vektlegger tegning knyttet til de ulike faktorene i den didaktiske relasjonsmodellen. Der særlig elevantall i store klasser fremkom som styrende for hvordan lærerne gjennomfører opplæringen. Lærernes bruk av egen tegneaktivitet i kommunikasjonen med elevene underveis i opplæringen fremkom som et sentralt didaktisk verktøy som læreren justerer opplæringen etter.

Når lærerne visualiserer kjennetegn på måloppnåelse ved hjelp av å tegne det elevene skal strekke seg mot, konkretiseres en tegnedidaktikk som kan tolkes som en pedagogisk overbevisning basert på tidligere erfaringer med å visualisere tegneøvelser, teknikk etc. Samtidig indikerer studien at lærernes kobling mellom fagbegrep og konkrete tegneeksempler, og bruk av ulike kommunikative ressurser i formidling kan bidra til å øke forståelsen av hva opplæringen handler om.

Resultatene viser at lærerne gjør mye mer i undervisningen enn det de planlegger for i elevoppgavene. Dette tolkes som «et ekstra lag» lærerne legger på i gjennomføringen for å undervise i samsvar med sin egen oppfattelse av tegning og fagets egenart. I dette «ekstra laget» jobber lærerne med ekspressive læringsutbytter gjennom «the trichotomy of outcomes» (Eisner, 1979), der elevene lærer noe mer og annet om hvordan tegning kan brukes knyttet til fag-, lærer-, og elevspesifikke læringsutbytter. Lærerne planla for at

elevene fikk oppleve en helhetlig tegneundervisning (Tyler, 1949), som rommer kombinasjoner av forestillingstegning og observasjonstegning, men opplever det problematisk å vurdere tegning som ikke er beskrevet i kompetansemål. Samlet sett tyder resultatene på at tegning, slik aktiviteten omtales i læreplan og støttemateriell, og slik lærerne oppfatter læreplanen med hensyn til tegning, er uavklart i kunst og håndverk.

Skjelbred, B. H. (2021). *Læreres oppfattelse og operasjonalisering av tegning i kunst og håndverk i ungdomsskolen* [Doktoravhandling]. Høgskulen på Vestlandet. <https://hdl.handle.net/11250/2760505>

Lovise Søyland

Grasping materialities Making sense through explorative touch interactions with materials and digital technologies

Universitetet i Sørøst-Norge

Abstract

Our senses are deeply ingrained in the materiality of the world, and our embodied minds are shaped by touch interactions with the environment. Arts and crafts education is characterized by explorative, creative processes wherein children's and adults' tactile and haptic experiences are central to their interactions with various materials and technologies. In recent years, there has been a digitalization of materiality in educational settings. This digitalization involves a change from using physical materials in early childhood education (ECE) and in early childhood teacher education (ECTE) to those based in the virtual realm. There has also been renewed interest in the connection between embodied action and cognition in recent years in studies documenting learning as an embodied process. However, few empirical studies on embodied cognition have been conducted to study the sensorial and explorative aspects of interaction with the materiality of digital technologies.

The overall research question of this doctoral dissertation is: How can explorative touch interactions with physical and virtual materialities facilitate processes of sense-making? The conceptual framework of this dissertation is related to the theory of embodied cognition. The theory acknowledges that we develop knowledge and make sense through our embodied minds, which are rooted in the bodies' sensory experience. This study applies an arts-based research (ABR) methodology in order to investigate haptic and tactile experiences. The study draws inspiration from sensory ethnography and a/r/tography and is supported by video documentation. Through three case studies, sense-making in tactile and haptic interaction with physical and virtual materialities was studied. The case studies were explored using four sub-questions: What happens when we1 open up to experimental and unforeseen processes that transform physical and digital materials and phenomena into creative processes? How is touch interaction with a picturebook app facilitating or limiting

sense-making? How do young children make sense of the world through explorative touch interactions with physical and virtual materialities? How do I make sense of a group of children's and my own movements in physical and virtual environments through my a/r/tographic explorations?

The first case involved ECTE students' explorations in an arts and crafts teaching project. The study was conducted at the University of South-Eastern Norway. The students were invited to explore and experiment with different materials and technologies in a project room. The aim was to examine 1 The authors: Ann-Hege Lorvik Waterhouse, Lovise Søyland, and Kari Carlsen. Søyland: Grasping Materialities iv what happens in the manipulations of materiality throughout the creative process. The second case involved an in-depth explorative inquiry of my own touch interactions with a picturebook app. The app was selected because of its innovative use of virtual reality and facilitation of explorative interaction through touch. The third case examined children's sense-making and exploration of physical and virtual materialities during a creative process. Similar to the first case, the children were invited to explore and interact with different materials and technologies in an arranged large-scale project room. The aim was to uncover how young children make sense of the world through explorative touch interactions with physical and virtual materialities.

During the study, six main themes were identified that have theoretical and practical implications for education. These themes are: (1) Tactile and haptic dimensions of materiality bridge understanding of the material to the virtual, (2) Emotions and imagination are embodied sense-making faculties during interaction with virtual materialities, (3) Virtual materiality can initiate new discoveries and shape the experience of the material world, (4) Digital technologies and strategies that provide opportunities for co-creation and exploration are essential to sensemaking, (5) Joint exploration influences the process of sense-making with digital technologies in interaction with the physical environment, (6) Haptic visuality and artistic forms of exploration can deepen understanding of sense-making and touch interaction.

Keywords: Sense-making, touch interaction, virtual materiality, haptic visuality, arts and crafts education, early childhood education, embodied cognition

Søyland, Lovise. (2021). *Grasping materialities: Making sense through explorative touch interactions with materials and digital technologies*. [Doktoravhandling]. Universitetet i Sørøst-Norge <https://hdl.handle.net/11250/2756969>

Ann Hege Lorvik Waterhouse

Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen

Universitetet i Sørøst-Norge

Sammendrag

I min studie undersøker jeg gjennom å a-r-t-ografere (Irwin & Springgay, 2008) hva som utfolder seg, oppstår og aktiveres i eksperimentelle prosesser med jorda materialer og de yngste barna i barnehagen gjennom rhizomatiske prosesser (Deleuze & Guattari, 1987). Jeg posisjonerer materialer som aktive, vibrerende og vitale (Bennett, 2010) og materielle utforskinger sees som intra-aktive (Barad, 2007) hendelser og som sammenvevde relasjonalteter (Ceder, 2016), hvor materialer, sanser (Serres, 2018) kropper, steder og atmosfære (Ingold, 2011) inngår i samskaping, sympoiesis (Haraway, 2016). Jeg plasserer studien i et formingsfaglig landskap med post-disiplinær søken mot teorier og filosofi om eksperimenteringer og skapende prosesser i-med-gjennom materialer.

Studiens empiriske datamaterialer produseres gjennom 25 besøk på en småbarnsavdeling hvor 12 barn deltar i ulike materialaksjoner med pinner, ull, leire, aluminiumsfolie, kongler, blader, snø, tekstiler og peddig. Materialaksjoner gjennomføres inne og ute i barnehagen. Gjennom observa(k)sjon, foto, feltnotater poetiske (be)skrivelser og egne materialeksperimenteringer kobler jeg på min sensoriske og sanselige forskerkropp tett på materialer og materielle hendelser.

Gjennom materialaksjoner og destilleringer som rhizoanalyser (Sandvik, 2015), gjør jeg gjennom a-r-t-ografering oppdagelser som oppstår som ulike blivelser, affektive og materielle hendelser mellom materialer, barn og a-r-t-ograf i utforskerkollektivet. Jeg/vi gjør også oppdagelser knyttet til materialers iboende egenskaper, virkninger av materialers formater og mengder, og om kroppens sanselige innganger i materialutforskinger. Jeg/vi gjør også oppdagelser i forhold til hvordan steder og atmosfære virker med i eksperimentelle prosesser og oppdagelser av materialers potensialer som medskapende og vitale i kollektive hendelser.

Gjennom studien produseres kunnskaper om materialer og små barns formingsprosesser som kan tenkes som nomadiske (Deleuze & Guattari, 1987) sporblivelser, et bidrag til en annen tenkning om hva forming i barnehagen kan være bortenfor målstyrte tinglagingsprosesser. Gjennom studien skrives det frem en affirmativ kritikk av forming i barnehagen og et forlag om å se forming som naturkultur (Haraway, 2003) med jorda materialer som korrespondanser (Ingold, 2013) og kunnskap-ing gjennom eksperimenteringer.

Waterhouse, Ann-Hege Lorvik. (2021). *Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen*. [Doktoravhandling].

Universitetet i Sørøst-Norge <https://hdl.handle.net/11250/2758549>

ABSTRACTS

Zahra Bayati, Helen Eriksen og Gry O. Ulrichsen -The Solmaz collective
Struggling to Decolonise Ourselves as an Antiracist Act within Nordic Arts Education

NTNU/ILU, UiA, Universitetet i Gøteborg

Abstract - Performance lecture

The Solmaz collective propose a performance lecture/film screening based on an experience of racial violence towards one of our members during a conference about the inclusion of minoritized students and professionals in arts educational activities. We found that when trying to analyse the episode through artistic expressions Gry and Helen continually fell into a pit of whiteness, autonomous and self-directing, the expression attempting to articulate an image of a racist situation produced it.

They could not see nor exit this entanglement with colonial history without the embodied presence of Zahra. Her presence in the room kindled physical response to the violence of the images that they were producing (Khanna, 2020). It is an ongoing painful process of unlearning (Spivak, 1988) that affects all three individual who have been subjected to the same destructive colonising images and mindsets (Gilroy, 1993; Said, 1993). All three, despite thoroughly understanding the question of colonialization of the self could not withstand its workings in isolation and needed the embodied meetings to understand the irreducible site of colonisation, that of the body (Khanna, 2020).

We will discuss how ethical boundaries, albeit with noble intensions, can support institutionalised colonising structures in art and education at all levels . We have persisted through inner and outer conflicts, a commonality in all collective endeavors. Our diverse positions stemming from differing historical narratives are contested as they converged. Thus, the question of safe space and safe ethical space becomes central when we ask; For whom are these spaces safe? We have allowed the symbolic and discursive power of the image to challenge our entangled positions within the colonial racially stratified systems of power (Crenshaw, 1989).

Parts of the research material has previous been disseminated in various formats in journals and conferences.

Hvem skal presentere? The Solmaz collective; Zahra Bayati, Helen Eriksen og Gry Ulrichsen

Spørsmål til diskusjon: Is it at all possible for the teachers, administrators and researchers, in art education to practice antiracism and decoloniality as inclusionary strategies and thus meet the needs of their own teaching mandates and student-teacher curriculums?

Why not?

Nøkkelord: kunst og håndverk, avkolonialisering, response-ability, pluralistisk kunnskapsproduksjon, hvithet

Leticia Balzi Costa

What Does it Mean to Teach About White Privilege Through Art in a Multicultural Class?

Fagerhaug International School Stjørdal / NTNU

Abstract - Praksisfortelling

After a student led motivation to discuss an issue of discrimination against race during recess, art as a subject was used as safe space to mediate conversations and develop two art projects. This is the result of two art projects developed by a group of students from grade 9 and 10 during two academic years at Fagerhaug International School Stjørdal. They explored the issues of discrimination against race, gender and sexual orientation through art discussing white privilege, intersectionality and creating a mural. To continue opening conversations at school and during the second project, students depent into the concept of intersectionality focusing on gender diversity and sexual orientation to create graphic novels.

During the first project, students conducted collaborative research tasks following the statement of inquiry of: Boundaries of power and privilege in history can be challenged by the reinterpretation of aesthetics. They inquired into its origins and connections to colonization and the relationships between race, gender and ethnicity within the frame of the civil right movement of BLM from personal, local and global perspectives. Technically, students applied the technique of mural painting.

During the second project, students looked into their personal lives, national and global laws to create a graphic novel about gender diversity through the statement of inquiry: Science Fiction inspires changes in audiences about gender, its diversity and rights.

On the one hand, this presentation talks about white privilege, racism and gender diversity in the art class. On the other hand, it opens questions about democratic classrooms and social inclusion through the arts such as: What is our role as art teachers? What are we doing to foster these dialogues?

Problemstilling eller formål med prosjektet: Discrimination in Multicultural Classrooms in Norway

Spørsmål til diskusjon: What is our role as art teachers to address discrimination in multicultural classrooms? What are we doing to foster these dialogues through the arts?

Nøkkelord: Social Inclusion, Contemporary Art, Democratic Classroom, School

Helen Eriksen

Presenting Whiteness

Universitetet i Agder

Abstract - Performance lecture

This workshop will be a dissemination forum for my PhD research project “participation in moments of aesthetic decision making. My PhD is entitled moments of aesthetic decision making. I will be defending it in mid 2022.

Through the use of playful performative props, such as rabbit ears, cards with quotes and children’s story telling, I will share my experience of a racial conflict from a classroom situation and invite participants to respond and discuss racial experiences in their own professional and creative lives. How do we see ourselves in meeting with the other? What is race still a valid concept and how do we see it manifest in our daily lives? How does it impact on our modes of teaching art and crafts?

My perspective is White as a reference to more than skin colour but a colonial perspective anchored in both the political and educational understanding of Norway and Norwegianess. With a closer and personal approach to concept of race and Whiteness we can perhaps create a clearer understanding of ourselves relating to a the White majority identity of the teacher role but also an understanding of how racializing and othering works in practice.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Aesthetic Decision making in Post-colonial Norway

Spørsmål til diskusjon: How do we see ourselves in meeting with the other? Is race still a valid concept and how do we see it manifest in our daily lives? How does it impact on our modes of teaching art and crafts?

Nøkkelord: Whiteness, Teaching Art

Bente Fossvold-Jørum

Teaching Mona Lisa- en performativ tilnærming til å undervise og lære kunsthistorie i grunnskolelærerutdanningen

NTNU, ILU, Trondheim

Abstract - Vitenskapelig paper

Dette abstracted presenterer et pågående forskningsprosjekt som utgår fra en didaktisk design. Studiens arbeidstittel er «Teaching Mona Lisa - en performativ tilnærming til å lære

kunsthistorie i grunnskolelærerutdanningen», med den overgripende problemstilling: Hvilken betydning har performative undersøkelser i kunsthistorisk undervisning for lærerstudenters læringsprosesser? Som lærer og forsker har jeg utviklet og undersøkt ulike performative tilnærminger til kunsthistorieundervisning ved en grunnskolelærerutdanning i Norge. Studiens overordnede hensikt er å bidra til mer kunnskap om performativ tilnærming til å undervise og lære kunsthistorie i grunnskolelærerutdanningen.

Forskere har bevist sammenhengen mellom estetisk tilnærming til læring (Fels & Belliveau, 2008; Høeg Karlsen & Brønne Bjørnstad, 2019; Østern, AL & Knudsen, 2019; Østern, TP et al., 2019), men kun forskning basert på kognitive læringsprosesser er inkludert i de to rapportene om fremtidens utdanning i Norge (NOU 2014: 7; NOU 2015: 8; Østern, TP, et al., 2019). Forskere har derfor uttrykt behovet for andre tilnærminger til faglig utvikling (Nerland & Hermansen, 2017), noe studien min kan bidra til.

Studiens design er forankret i det posthumanistiske (Barad, 2007) og sanselig didaktiske (Østern, mfl. 2019; Selander, 2017), og ble gjennomført høsten 2019 med 43 studenter som gikk Kunst og håndverk, 30stp på en grunnskolelærerutdanning i Midt-Norge. Datamaterialet ble generert gjennom 6 workshops, hvor alle workshopene hadde ulike performative innganger til å lære om kunsthistorien.

Det er vanskelig å forutsi hva analysen vil inneholde. Jeg har en forventning om at resultatene vil kunne bidra til å øke bevisstheten om sammenhengen mellom performative undervisning, og studenters læring. Datamaterialet antyder et læringspotensial innenfor performativ undervisning. Noen studenter ga imidlertid uttrykk for at de fant de performative tilnærmingene uvanlige og ubehagelige, og dermed motvirket læring. Denne foreløpige oppdagelsen kan belyse en annen side ved bruk av performative tilnærminger i undervisningen; nemlig at det ikke automatisk fører til en læringsopplevelse.

Referanser:

Barad, K. (2007). Meeting the universe halfway. Quantum physics and the entanglement of matter and meaning. Durham and London: Duke University Press.

Fels, L. & Belliveau, G. (2008). Exploring curriculum: Performative inquiry, role drama, and learning. Vancouver: Pacific Educational Press.

Høeg Karlsen, K. & Brønne Bjørnstad, G. (2019). Innledning- Antologiens overordnede tema og innhold. I Høeg Karlsen, K. & Brønne Bjørnstad, G. (Ed.) (2019). Skaperglede, engasjement og utforskertrang- Nye perspektiver på estetiske tverrfaglige undervisningsmetoder som redskap i pedagogisk virksomhet, 17-25. Oslo: Universitetsforlaget.

Nerland, M. & Hermansen, H. (2017). Sosiomaterielle perspektiver på profesjonskvalifisering: Kunnskapsressursenes betydning. I Mausethagen, S. & Smeby, J-C. (red). Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse. Oslo: Universitetsforlaget.

NOU 2014:7 (2014). Elevens læring i fremtidens skole- Et kunnskapsgrunnlag. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

NOU 2015:8 (2015). Fremtidens skole- - Fornyelse av fag og kompetanser. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Selander, S. (2017). Didaktiken efter Vygotskij. Stockholm: Liber

Østern, T.P., Dahl, T., Strømme, A., Aagard Pedersen, J., Østern, A-L., Selander, S. (2019). Dybde//læring- en flerfaglig, relasjonell og skapende tilnærming. Oslo: Universitetsforlaget.

Østern, T.P., Dahl, T., Strømme, A., Aagard Pedersen, J., Østern, A-L., Selander, S. (2019). Dybde//læring- en flerfaglig, relasjonell og skapende tilnærming. Oslo: Universitetsforlaget.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvilken betydning har performative undersøkelser i kunsthistorisk undervisning for lærerstudenters læringsprosesser?

Spørsmål til diskusjon: Hva slags erfaringer har dere med å integrere og/eller aktualisere kunsthistorien i kunst og håndverksundervisningen?

Nøkkelord: performativ kunsthistorieundervisning, sanselig didaktisk design.

Nina Scott Frisch

Tegning som lek

DMMH

Abstract - Vitenskapelig paper

Paperet har som mål å belyse barns tegneprosesser ut ifra et sosiokulturelt perspektiv, men samtidig ha fokus på den svenske lekforskeren Margareta Öhman leketeoretiske bidrag. Öhman har den sosiokulturelle teoretikeren Lev Vygotskys teoi som perspektiv i sin forståelse av lekens betydning i barns liv. Hun beskriver lekens karakter og kjennetegn ut ifra følgende kriterier: Stammen av leken er spontan og frivillig, morsom, krever aktivt engasjement, har ikke tydelige mål, styres av indre motivasjon og gir en følelse av kontroll. Flere av disse karakteristikkene kan kjennes igjen i barnehagebarns tegneprosesser i lek med verktøy som blyanter, tusjer, pensler maling og papir. Problemstillingen er derfor:

Hvordan kan tegning forstås som lek?

Sannsynligvis vil deduktiv tematisk / teoretisk analyse av videoopptak av barn som tegner sammen benyttes som metode. Kontrollbegrepet i leketeori drøftes. Friheten til å beherske et univers i et uttrykk, og i et samspill med andre barn fokuseres. Betydningen av friheten til å kontrollere tegneuniverset som visuelt og verbalt språk drøftes. Bidraget i paperet vil være hvordan Öhmans leketeori kan gi ny innsikt i barnehagebarns tegneprosesser.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Formålet med utforskningen er å se hvordan tegneprosesser i barnehagen kan beskrives og forstås som lek ut ifra Öhmans leketeoretiske bidrag

Nøkkelord: tegning, leketeori, sosiokulturell teori,

Bente Fønnebø

Tegningens tegnefilosofiske aspekter

OsloMet

Abstract - Vitenskapelig paper

Min tilnærming til demokrati og medvirkning, er knyttet til ideskaping og det øyeblikkstilblivende - der det som oppstår av fortellinger, øyeblikkets ideer, spontane streker og tegneutspill, drøm/fantasi, skaper essenser i hva tegning kan bli i det eksistensielle, der fremføringer og kroppslige dialoger i ulike formater skaper brudd med vanesystemer.

Min teoretiske tilnærming er tegnefaglig, der fagets terminologier undersøkes og utfordres, slik som begrepet «skisse», kroki, studie i lys av samtidstegneres erfaringer, i kombinasjoner av egen forskning, og dialog med «væren i verden» - forståelser, der jeg anvender filosofer som Agamber (vanestrukturer), Barth (den minimale intensjon), Skjervheims Andre-tenkninger og ses i lys av Anette Højlunds tegnefilosofi (20011) det fysiske fremføring, miljø, tid og format utforskes. I det tegnefaglige, undersøker jeg forforståelse knyttet til tegneskam, skaptegnere, tegneforbud, tegning som stille konsentrasjon, ene-situasjoner samt fordommer som at tegning ikke er romlig, dansende, skravlete og høyrøstet.

Uttrykksmangfold, medvirkningsdiskurser og det kooperativ i det kompleksitet møtes i øyeblikkets potensiale, noe jeg mener er underkommunisert i aktuelle profesjoners praksis. Rollebevissthet og det å inngå tydelige kontrakter er sentralt i min tegneforskning (Fønnebø, 2019), og utgjør et kritisk estetisk motstands- og refleksjonsområde, der forskning innen barnetegning, danning gjennom kunst og estetisk-kritiske verkstedforståelse møter dagens tegneforskning og samtidstegning.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Formålet med egen tegneforskning er sammensatt og har lag på lag av ubesvarte spørsmål. Et mål er å stille kritiske spørsmål om rom, kropp, tid og sted og utfordre tegnefaglige sannheter og synliggjøre tegneskam, kjønne forbud i kontrast til barns, kunstneres og skaptegnernes potensiale.

Spørsmål til diskusjon:

Filosofiske spørsmål kan være: Tegningens nullpunkt - når er det en tegning? Forforståelse, fordommer og tegnevaner.

Begrensninger i tegnesamspill med fler? Hindringer i miljø, tid, rom. Og hvordan forstå kontrakt- begrepet i samtegning?

Hvordan gi faget nytt innhold som samtidsfag?

Nøkkelord: kritisk- estetisk verksted, danning gjennom tegning, kunstpedagogikk-kritisk verksted, ny tegnefilosofi, tegneskam, skaptegnere, samtidstegning

Digital konferanse: Jeg trenger at deltagerne på mitt får beskjed om å ha papir, noen farger og tusjer klare.

Polina Golovátina-Mora

Literacy as a framework for participatory society

NTNU, ILU

Abstract - Vitenskapelig paper

Literacy or in plural literacies is a well-established field in education, that covers a lot of areas and is constantly expanding. Interestingly enough, despite its critical, decentralising potential, the immense possibility of its application the field is still emerging in Europe and while being largely developed in the US and Canadian academia, Australia and New Zealand, and in the Global South. Literacies as a concept and practice or rather as a field inevitably puts in the centre of discussion the question of decentralisation of practice of learning and teaching, looks at the classroom as a whole and deeply socially and culturally embedded practical space. It deconstructs the dominating hierarchies in the knowledge production system and focuses on the dynamic and complex process of sense-making, multiple ways of knowing and multiple inter- and intra-acting participants of the process. The present paper will summarize the work done in the field to introduce the concept of literacies, and briefly outline the directions and challenges of its development; and based on the individual classroom and research experience of the authors discuss the potentiality of the concept for the art-based research and pedagogies and responsive and responsible teaching-learning practices with the arts.

Hvem skal presentere? Polina Golovátina-Mora & Raúl Alberto Mora

Problemstilling eller formål med prosjektet: The authors discuss the potentiality of the concept of literacy for the art-based research and pedagogies and responsive and responsible teaching-learning practices with the arts

Nøkkelord: critical literacies, aesthetic education, decentralisation

Stein Erik Grønningsæter

Paper about Paper and Creativity

NTNU

Abstract - Vitenskapelig paper

An interest in creative processes in art teaching courses in teacher education is the starting point for this study. Through the study, the researchers wants to gain more knowledge of what is important to teacher students problem-solving process when they create an architectural model in paper and how their approaches respond to influence in their creative processes. The architecture assignment is part of a set of tasks within a third study unit in

Arts and Crafts. In particular, we are interested in how the students describe and reflect on their process in the creative work in relation to experimenting with paper as construction material following artistic concepts, namely forming shapes, thru plans with positive and negative space and creating structure. We are guided by an analytical question: What characterizes teacher students' investigative processes in working with the task of architectural model making in paper, studied from a performative perspective? The performative perspective is linked to "performative inquiry" (Fels & Belliveau, 2008), a methodology that emphasizes action and trial and through focus on the stopping points in the process. The performative focuses an artistic learning process as a process the individual goes through. The first author is one of the teacher students' subject teachers in arts and crafts, while the second author will be an art teacher at a different school to secure objective reability.

The aim of the study: The aim of the study on which this article is based is to investigate how a group of teacher students worked on challenges and solved problems in the task architectural structures built out of paper, a work requirement in a subject in Art and Crafts during the third year as elementary school teacher students. A theoretical backdrop is described through Dewey's pragmatic philosophy, performative theory, and creativity theory. The empirical basis for the study is 28 process logs, photo documentation from the work process and in depth interviews with six selected students that represent the initial screening. The qualitative analysis will be carried out according to the principle of sort, reduce and argue. An initial screening of the logs showed that the 28 students relied on the teacher's guidance during the work process in the experienced-based creative workshop that kicked off the teaching sessions. Several students though had concerns about getting the architectural assignment at the same time as starting the experienced-based workshop on folding and cutting paper, which made concentrating on the paper workshop harder.

Problemstilling eller formål med prosjektet: What characterizes teacher students' investigative processes, in working with the task of building architectural models in paper, after being through a experience-based paper workshop opening for intra-action between fellow students and active agents.

Spørsmål til diskusjon: Oppgavedesign: Hvordan påvirker dramaturgien i en oppgave opplevelsen av å jobbe med den.

Nøkkelord: arkitektur, papir, performativ, kreativitet, problemløsning

Mette Gårdvik, Karin Stoll og Wenche Sørmo

Living in the Landscape (LiLa) 2021 - Et online, tverrfaglig og internasjonalt møte i det nordiske Arktis

Nord universitet campus Nesna

Abstract - Vitenskapelig paper

University of the Arctic's tematiske nettverk Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) har utviklet og etablert nordiske Summer Schools. Målet med LiLa er å samle Master/Phd. studenter og forskere fra ulike fagområder og partnerinstitusjoner for å utvikle estetiske læreprosesser gjennom kultur- sensitiv og bærekraftig forskning på sosiokulturelle landskap i den europeisk-arktiske regionen.

Prosjektet tar sikte på å skape møter og dialog mellom tradisjonelle kulturformer og samtidspraksis og utforske hvordan disse kan presenteres gjennom kunstneriske uttrykksformer (Härkönen & Stöckell, 2019). Studentene og forskerne på LiLa 2021 skolen kom fra utdanningsfeltene; Fine Arts og Design og lærerutdanningene med naturfag, kunst og håndverk, musikk og pedagogikk.

Covid 19 medførte at prosjektet i stedet for et fysisk møte på Træna med fokus på kystlandskap og kystkultur ble endret til en Online Spring School med utgangspunkt i eget lokalmiljø og problemstillingen; Hvordan kan undersøkelser av fysiske landskap, møter og deling av lokalkultur skape meningsfulle kontekster i en online og internasjonal setting?

I denne presentasjonen vil vi vise hvordan vi greide å møte utfordringene og nå kursmålene via månedlige Online Zoom møter i sanntid, med forelesninger, grupperom, diskusjoner og ulike oppgaver som skulle løses fysisk og ute. Det ble laget mat, avholdt Russiske te-seremonier, brent strådukke på bål for å ønske våren velkommen, fortalt myter og sagn i tillegg til presentasjoner og veiledning på selvstendige kunstneriske arbeid.

Resultatene viser at LiLa 2021 utviklet og skapte nye tverrkulturelle mulighetsrom og online møtepunkt for undersøkelser av fysiske landskap i egne lokalmiljø i Syktyvkar, Russland, i Rovaniemi, Finland og på Helgelandskysten, Norge. Deltakerne produserte kunst som ble presentert i et digitalt galleri og vist ved UArctic online Congress i mai 2021 og visuelle essay som er publisert online og kom ut i bokform i september 2021.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan kan undersøkelser av fysiske landskap, møter og deling av lokalkultur skape meningsfulle kontekster i en online og internasjonal setting?

Nøkkelord: Online undervisning, meningsskaping, lokalkultur, internasjonalt

Kilder

Arctic Sustainable Arts and Design (2021). Living in the Landscape Spring School 2021. Exhibition. Hentet 02.10.2021 fra: <https://www.asadnetwork.org/spring-school-2021.html>

Härkonen, E. & Stöckell, A. (2019). Cultural sustainability in art-based interdisciplinary dialogue. *International Journal of Art & Design Education*, 38(3), 639-648.

Jokela, T., Härkonen, E. og Gårdvik, M. (eds) (2021). *Online Living in the landscapes – Spring School 2021*. Hentet 02.10.2021 fra: *Online Living in the landscapes - Spring School 2021.pdf* (ulapland.fi)

Hilde Hermansen

«Get off deFence» - Undersøkende arbeidsmetoder gjennom bruk av gatekunst

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, Nord universitet

Abstract - Praksisfortelling

Sentralt i LK20 er at elevene skal gjøre demokratiske erfaringer. I følge John Dewey handler det å gjøre demokratiske erfaringer om å være aktiv og undersøkende. Begrepet inquiry, undersøkelse, er sentralt i Deweys perspektiver på læring (Vaage, 2000, Säljö, 2013).

Utgangspunktet for studentenes undersøkelser i dette prosjektet er murmaleriet «Get off deFence», malt av Anders Sunna og Linda Aslaksen i 2016. Maleriet befinner seg på Alta ungdomsskole.

Verket er symboltungt og utfordrer stereotype forestillinger om samer og Sápmi, både i form og innhold.

Undervisningsprosjektet er tverrfaglig og ble første gang prøvd ut i 2019, som en workshop for PPU- studenter i forbindelse med studentaktive læringsformer. Senere er opplegget brukt både i grunnskolelærerutdanningen, for lærere og skoleledere i DEKOMP og i forbindelse med Forskningsdagene i Hammerfest, 2021. Opplegget er også bearbeidet og tilpasset elever i ungdomsskolen og videregående skole og er digitalt tilgjengelig i KKS sin ressursbase.

Prosjektet berører demokrati og medvirkning på flere ulike måter:

- Form: Maleriet, selve undersøkelsesobjektet, er et gatekunstverk og dermed tilgjengelig for alle i det offentlige rom
- Innhold: Den samfunnsaktuelle tematikken knyttet til kolonisering og dekolonisering av Sápmi
- Offentlig debatt: Visuell ytringsfrihet som tema i ulike media, lokalt og nasjonalt
- Didaktisk perspektiv: Det fokuseres på noen av konsekvensene Deweys argumentasjon om inquiry kan få for undervisning og læring, her knyttet til estetisk opplevelse og et spesifikt verk.

I presentasjonen vektlegges det didaktiske perspektivet der estetisk opplevelse og studentene som aktive utforskere og kunnskapsbyggere er sentralt. I ulike faser stimuleres

det til dialog gjennom å dele undring og opplevelser, respondere på hverandres synspunkter, ytringer og påstander.

Individuelt og kollektivt bygger studentene sin egen kunnskapsbase ved bruk av Padlet og kan slik ta større kontroll over hele kunnskapsprosessen. Slik kan resultatet av inquiry føre til økt kunnskap og ny innsikt.

Kilder

Vaage (Red.). (2000). Utdanning til demokrati. Barnet, skolen og den nye pedagogikken. John Dewey i utvalg. Abstrakt forlag.

R. J. Krumsvik og R. Säljö (Red.). Praktisk pedagogisk utdanning. En antologi. Fagbokforlaget.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Formålet med presentasjonen er å vise et eksempel på hvordan undersøkende arbeidsmåter og estetiske læringsprosesser kan utvide deltakernes forståelseshorisont i arbeid med demokrati og medborgerskap.

Nøkkelord: Gatekunst, estetisk opplevelse, inquiry/undersøking, dialog, tverrfaglig

Jon Hoem Auditomosjon

Jon Hoem

Auditomosjon - haptisk lydkunst

HVL

Abstract - Vitenskapelig paper

Bidraget vil diskutere immersive opplevelser med utgangspunkt i den haptiske lydinstallasjonen Auditomosjon (Hoem, Enger og Ringheim, 2021). Diskusjonen tar utgangspunkt i designerens perspektiv, med vekt på hvordan en immersiv opplevelse er forsøkt utviklet gjennom lyd i samspill med fysiske objekter.

Immersjon har åpenbare kognitive og emosjonelle sider, men dette bidraget vil likevel legge størst vekt på hvordan man kan utforme immersive opplevelser som kan karakteriseres som sansemotoriske og romlige (Björk og Holopainen, 2004). Denne pragmatiske tilnærmingen er valgt ut fra en designers mulighet til å kontrollere tekniske egenskaper, affordanser (Gibson, 1977) knyttet til fysiske miljøer og kroppslige handlingsmuligheter i et miljø.

Auditomotion består av femten store, tekstile objekter, utviklet for Festspillene i Bergen (Småspill) i 2021. Den primære målgruppen er barn (i alle aldre). Data er hentet fra observasjon ved tre forskjellige fremføringer og tilhørende brukerundersøkelser.

Bidraget vil gi innblikk i designbeslutninger knyttet til verket, dvs. det redegjøres for intenderte resultater, utfordringer knyttet til tekniske forhold og fysiske omgivelser, de sentrale løsningene som ble vurdert og de konkrete avveiningene som ble gjort i prosessen.

Designrasjonalet diskuteres med referanser til teorier om affordanser (Gibson, 1997), (Ihde, 1990), digital materialitet (Hoem, 2021) og samspillet mellom digitale teknologier og menneskekroppen (Haraway, 1991), (Hayles, 1992 og 1999)

Barad, K. (2003) "Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter". Signs: Journal of Women in Culture and Society 2003, vol. 28, no. 3

Bjørk, S., Holopainen, J. (2004) "Patterns in game design". I Charles River Media Game Development (1st ed. ed.). Charles River Media.

Gibson, J. (1977) "The Theory of Affordances". I Shaw, R. og Bransford, J. (eds.). Perceiving, Acting, and Knowing. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Haraway, D. (1991) "A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and SocialistFeminism in the Late Twentieth Century," I Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature (New York; Routledge, 1991), s.149-181. URI:

<https://www.sfu.ca/~decaste/OISE/page2/files/HarawayCyborg.pdf>

Hayles, K. (1992) "The Materiality of Informatics". Issues in integrative studies No. 10. URI: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.506.6354&rep=rep1&type=pdf>

Hayles, K. (1999) How We Became Posthuman – Virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics. University of Chicago Press.

Hoem, J. (2021) Digitale medier og materialitet. Skolerobot, Bergen. Hoem, J.; Enger, R.; Ringheim, j. (2021) Auditomosjon.

URI:<http://foredrag.infodesign.no/kunstprosjekter/auditomosjon-2021>

Ihde, D. (1990) Technology and the lifeworld : from garden to earth. Indiana University Press

Problemstilling eller formål med prosjektet: Utforske samspillet mellom berøring og bevegelse og lydavspilling.

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan det lydlige få en plass i faget kunst og håndverk.

Nøkkelord: Haptikk, lyd, installasjonskunst

Jon Hoem

Parametrisk design og digital materialitet

HVL

Abstract - Vitenskapelig paper

Designprosesser involverer i økende grad datamaskiner og det som betegnes som parametrisk design. Norske Spacemaker (Arkitektturnytt, 2017) er eksempel på hvordan dette endrer arealplanlegging. Et annet eksempel er hvordan parametrisk design påvirker

designfag, som arkitektur (Woltmann, 2020), blant annet gjennom digital fabrikasjon (Mork, 2020).

Designprosessene er dels integrert med designeren (jmf. kyborgeren [Haraway, 1991]), dels tilpasser maskinene seg designerens og oppdragsgiverens behov (jmf. kunstig intelligens) og dels står i videre kontakt med omgivelsene (jmf. Internet of Things og maskinlæring).

Parametrene er premisser som kan bestemmes av materialenes egenskaper, estetiske rammer, lover og forskrifter, men også forhold knyttet til kostnader, antall brukere, transport, hensyn til universell utforming osv. Dette gir et enormt antall betingelser som er vanskelig å turnere for et menneske. En datamaskin kan derimot teste et enormt antall kombinasjoner og lage ulike design basert på forskjellige sett med inputparametre. Resultatene som maskinen vurderer som de beste, kan presenteres for en kyndig bruker som kan indikere hvilke konsepter og løsninger det er verd å jobbe videre med. Arbeidsmetodene baserer seg på dynamiske datamodeller der ulike løsninger testes ut, potensielt langt mer effektivt enn ved tradisjonelle designmetoder.

Med utgangspunkt i eksempler diskuterer artikkelen digital materialitet og parametrisk design i forhold til hvordan lærerutdanning kan møte de nye betingelsene på en konstruktiv og realiserbar måte. Studentene skal ikke bli programmerere, men de bør tilbys en utdanning som gir innblikk i hvordan parametere kan utnyttes i design og hvordan digital materialitet (Hoem, 2021) tar opp i seg spenningsfeltet mellom det immaterielle (programvare, protokoller, formater) samtidig som det resulterer i fysisk materielle uttrykk (printet, via roboter, styringssystemer, mm).

Litteratur

Arkitekturnytt (2017) "Kunstig intelligens i arealplanleggingen"

URI: <http://www.arkitekturnytt.no/2017/10/kunstig-intelligens-i-arealplanleggingen.html>

Haraway, D. (1991) "A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and SocialistFeminism in the Late Twentieth Century," I Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature (New York; Routledge, 1991), s.149-181. URI:

<https://www.sfu.ca/~decaste/OISE/page2/files/HarawayCyborg.pdf>

Hoem, J. (2021) Digitale medier og materialitet. Skolerobot, Bergen.

Mork, J.H. (2020) Parametric Timber Detailing A parametric toolkit customized for detailing fabrication-ready timber structures. NTNU

URI: <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2673875> Woltmann, A. (2020) "Fokus på teknologi" Arkitektnytt. URI: <https://www.arkitektnytt.no/nyheter/fokus-pa-teknologi>

Problemstilling eller formål med prosjektet: Diskutere hvordan parametrisk design og tilhørende forståelse av digital materialitet bør få en plass i lærerutdanning innen K&H

Spørsmål til diskusjon: Hvordan legger vi til rette for utdanning som kvalifiserer for et arbeidsliv som i økende grad vil utnytte parametrisk design?

Nøkkelord: parametrisk design, digital materialitet, utdanning

Helene Illeris

A/r/tografi som tilgang til utvikling av en sanselig bæredyktighetsdidaktik i kunstfagene

Universitetet i Agder

Abstract - Vitenskapelig paper

Denne presentasjon omhandler et studie gjennomført i foråret 2020 av tre forskere fra Universitetet i Agder med det mål at utvikle og afprøve sansebaserte tilgange til bæredyktighet i læreruddannelserne med særlig henblik på kunstfagene. På grund af konsekvenserne som fulgte i kjølvandet af Covid-19, tog de indledende undersøgelser en uventet retning: Digitale plattformer, isolation og adskilte landegrænser, blev centrale omdrejningspunkter for gjennomførelsen af projektet. Med a/r/tografi som metodologisk springbræt (Roussel, Cutcher, Cook & Irwin, 2018; Triggs, Irwin & Leggo, 2014; Irwin, 2013) fokuserer presentasjonen på, hvordan hverdagshendelser præget av affekt (Massumi, 2014) og intimitet (Morton, 2018) kan danne udgangspunkt for kropslige og sanselige tilgange til økologisk og social bæredyktighet. Undersøgelens empiriske materiale er genereret i forbindelse med forskernes gjennomførelse af tre "propositioner": tilberedning af et fælles måltid, fælles samvær i/med naturen, og løbture som fælles ritual. Fokus var på sanselig interaksjon med hinanden og med mere-end-menneskelige aktører, herunder rødbeder, landskaber, kropslige rutiner og ikke minst de digitale medier. I presentasjonen analyseres udvalgte erfaringer fra gjennomførelsen af de a/r/tografiske propositioner som udgangspunkt for forslag til hvordan økologisk opmærksomhet, affekt og intimitet i hverdagshendelser kan bringes med ind i utviklingen og gjennomførelsen af en sanselig bærekraftdidaktik i læreruddannelserne i kunstfag

Hvem skal presentere? Helene Illeris, Lisbet Skregelid, Kristian N. Knudsen

Problemstilling eller formål med prosjektet: Vi har valgt følgende spørsmål som ledetråd for drøftelserne i vores presentasjon:

1. Hvordan erfares sanselige relationer til hverdagshandlinger og nærmiljø når disse undersøges gjennom a/r/tografisk feltarbejde?
2. Hvordan kan disse erfaringer bidrage til utviklingen af en sanselig bæredyktighetsdidaktik rettet mod kommende lærere i kunstfagene?

Nøkkelord: a/r/tografi, bærekraftdidaktik, intimitet, affekt, sanselighet

Helene Illeris

Savn. Stoppe op. Ta vare på: Propositioner som tilgang til sanselig bærekraftdidaktikk i GLU, K & H

Universitetet i Agder

Abstract - Performance lecture

Denne performance lecture præsenterer erfaringer og resultater fra forskningsprojektet «Artografisk feltarbejde som fagdidaktisk tilgang til tema bærekraftig udvikling i GLU i Kunst og Håndverk». Med studenter som med-forskere undersøger vi hvordan vi kan undervise i og med bærekraft forstået, ikke som et tema blandt andre temaer, men som sanselig baseret økologisk opmærksomhed på omgivelser og materialer. Som artografisk baseret, didaktisk værktøj bruger vi «propositions» forstået som åbne invitationer til at deltage i handlinger, formet af studenterne selv (Rousell et al., 2018).

Præsentationen tager udgangspunkt i konkrete cases fra en eksperimenterende uge-workshop med et kuld lærerstudenter i Kunst og håndverk, gennemført på Zoom i april 2021. Ved hjælp af performative elementer som lyde, billeder og bevægelser, udviklet i et samarbejde mellem forskere og med-forskere, vil vi genskabe enkelte situationer og indbyde til fælles refleksioner over hvordan bærekraft i læreruddannelsen kan forstås i en bredere kontekst med fokus på dannelse og subjektivering i tætte sanselige relationer med omverdenen.

Hvem skal presentere? Helene Illeris, Anna Svingen-Austestad, Lisbet Skregelid, Malin Thomassen Dam

Problemstilling eller formål med prosjektet: Målene med projektet "Artografisk feltarbejde som fagdidaktisk tilgang til tema bærekraftig udvikling i GLU i Kunst og Håndverk" er:

1. At udvikle og afprøve artografisk feltarbejde som en fagdidaktisk metodologi som kan bringe lærerstudenter, og senere deres elever, i direkte sensorisk kontakt med miljøet uden for kunst- og håndværkslokalerne, for eksempel i naturen, i bymiljøer eller på universitetets/skolens egne arealer.
2. At udvikle et ide-katalog med konkrete forslag til hvordan artografiske feltundersøgelser kan bruges i læreruddannelse og skole i relation til tema bærekraftig udvikling.

I vores performance lecture vil vi særlig fokusere på spørgsmål nr. 1

Spørgsmål til diskusjon: Vi vil invitere publikum til fælles refleksioner omkring bærekraft i læreruddannelsen i K & H

Nøkkelord bærekraft, sanselighet, a/r/tografi, propositions, GLU

Dagmar Anita Jakobsen

Barnas Atelier

Universitetet i Stavanger IBU

Abstract – Praksisfortelling

Praksisfortellingen Barnas Atelier handler om tilrettelegging og gjennomføring av kunstverksteder for barnehagebarn i alderen 3 til 6 år, i regi av Festspillene i Nord Norge (FINN) og Den Kulturelle skolesekken i Rogaland (DKS) over en periode fra 2006 til 2014.

Målet med verkstedene var å legge til rette for barnas medvirkning gjennom skapende og estetiske læreprosesser der de voksne som fulgte barna også ble inkludert i formidlingen. Barnas utforskning og skaperglede åpnet opp for å gå i dybden av fenomener som kan oppstå i dialoger og eksperimentering med materialer. Innen satte rammer var det stort rom for lek, filosofiske samtaler og poetisk tenkning rundt barnas maleri, om inntrykk og uttrykk.

Jeg retter blikket mot planlegging og gjennomføring av kunstverksteder, om kunstneriske og relasjonelle møter med barn og voksne på Barnas Festspill, og fra kunstner besøk i barnehager i Rogaland. Det handler om det første møte og hvordan jeg samler barna der vi blir kjent med hverandre og den gule katten Sofie gjennom farge og materiallære.

Farge og materiallæren blir en del av barnas skapende prosess som også gir mening til eget maleri. Barna maler med akrylmaling på akrylpapir. De vakreste malerier blir til der farger, linjer, form og rytme danner maleriske landskap barna nettopp har oppdaget.

Det er tradisjon å avslutte Barnas Festspill med utstilling av barnas malerier med Vernissasje, kanapeer og sider, en handling som viser respekt for barnas arbeider. Jeg avslutter med å fortelle historien om katten Sofie som bor i en barnehage i Harstad. Fortellingen er tilpasset et musikkstykke.

Musikk: Produsent og komponist Øystein Sevåg. CD: Global House Spor 5. Evening 3:20

Regler, rytme og restmaling fra avisen Nordlys 27.06.06

<http://www.nordlys.no/kultur/article2167653.ece>

Problemstilling eller formål med prosjektet: Barnas Atelier. Rim & Regler Rytme & Farger

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan barnehagelærerutdanningen legge til rette for å styrke kompetansen til studentene på Kunst Kultur og Kreativitet innen forming og kunst og håndverksfagene sett i lys av inkludering og barnas forutsetning?

Nøkkelord: Inkludering, kunstverksted,

Monica Klungland

Materiell-kollektiv etnografi som undervisningsmetode i estetiske fag

Universitetet i Agder

Abstract - Vitenskapelig paper (Max 300 ord)

Problemstilling: Hvordan kan forskningsmetodene mikro-etnografi og praksis-drevet forskning inspirere undervisningsmetoder i estetiske fag?

Teori: Artikkelen baseres på en pedagogisk tilnærming til undervisning som er utviklet i doktorgradsavhandlingen Materiell-kollektiv praksis – En tilnærming til fagdidaktikk for kunst og håndverk utviklet i veveprosjektet Veve i åpne dører (Klungland, 2021). Teorigrunnlaget er utviklet ved hjelp av et ny-materialistisk syn på materialisering (Barad, 2007), teorier om potensialer i kollektive kunstnerisk praksiser (Illeris, 2013, 2015; Kwon, 2004) og eksistens som subjekt i hendelser (Biesta, 2017).

Metode: Forskningsmetoden materiell-kollektiv etnografi er designet til avhandlingen ved at mikroetnografi og visuell etnografi er koblet sammen med performativ forskning (Haseman, 2006; Pink, 2007; Pink & Morgan, 2013). Metoden går ut på at det etableres et etnografisk undersøkelsesfelt der det for en kortere periode utføres en kollektiv kunstnerisk praksis. I artikkelen diskuteres det hvordan denne forskningsmetoden kan ha potensialer for undervisningspraksis.

Forskning og funn: Metodene som ble brukt i doktorgradsprosjektet holdes frem som en vesentlig del av avhandlingens bidrag til fagfeltet. Sammen med elever fra grunnskolens sjuende trinn og deres lærere gjennomførte forskeren et utendørs veveprosjekt der oppmerksomheten var rettet mot skapende handlinger og hendelser i fellesskapet fremfor produksjon av ferdigheter og objekter.

Dette er en tilgang til undervisning der selve praksisen eller utøvelsen, det som gjerne omtales som performative aspekter, løftes frem (Aure, 2013; Dahl et al., 2019; Illeris, 2012; Skregelid, 2016, 2019). Materiell-kollektiv etnografi som performativ undervisningsstrategi holder mulighetene åpne for utforskning og lek med materialer og lar elevene gå i møte med det ukjente for selv å skapes i prosessen.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan kan forskningsmetodene mikro-etnografi og praksis-drevet forskning inspirere undervisningsmetoder i estetiske fag?

Nøkkelord: Materiell-kollektiv etnografi, undervisningsmetode, kollektiv kunstnerisk praksis,

Monica Klungland og Anne-Mette Liene

Å nøste - En tverrfaglig tilnærming til skapende kunstnerisk praksis

Universitetet i Agder

Abstract - Vitenskapelig paper

Målet med forskningsprosjektet er å bidra til å utvikle tverrfaglige undervisningsmetoder for å fremme utdanningskvalitet i barnehagelærerutdanningen. Undersøkelsen kan også vise hvordan den tverrfaglige tilnærmingen fra fagområdet KKK kan bidra til å berike faget kunst og håndverk i skolen.

Liene har tidligere undersøkt hvordan musikers bevegelseskompetanse kan synliggjøres og utnyttes i performative uttrykk, og løfter frem den artikulerede bevegelsens estetiske kvalitet. (Liene, 2014). Hun har også undersøkt musikkinstrumentet som objekt og visuelt uttrykk og gitt det tverrfaglig og scenisk verdi utover den musikalske klangen (Liene, 2007). Klungland har utviklet den didaktiske tilnærmingen materiell-kollektiv praksis for faget kunst og håndverk (Klungland, 2021).

Sammen undersøker vi i dette forskningsprosjektet hvordan praksisnære undervisningsmåter med en tverrfaglig tilnærming til kunstfag kan utvikles ved utforske elementene rom, tid, bevegelse og materialer i skapende prosesser.

Forskningsmetoden er praksis-drevet (Haseman, 2006) og går ut på at forskerne i samarbeid med to utvalg, en gruppe barnehagebarn og barnehagens personale og barnehagelærerstudenter utforsker bevegelser med nøster. Praksisen går ut på å skape med materialer, observere, og produsere fotografier, film, notater og materielle spor som inngår i videre hendelser. Metodisk beskrives denne arbeidsmåten som materiell-kollektiv etnografi (Klungland, 2021). Dette løftes frem som en metodisk og didaktisk tilnærming som har relevans for bærekraft, demokrati og medvirkning fordi det handler om å åpne seg opp, lytte og skape rom for andre, og om å bli til som menneske i møte med materialer og omgivelser.

Prosjektet forankres teoretisk med begrepet romtidmaterialisering (Barad, 2007). Begrepet betegner hvordan både tid, rom og materie er fenomener som blir meningsfulle og materialiseres i skapende prosesser. Begrepet er relevant i dette prosjektet fordi de skapende elementene rom, tid, bevegelse og materialer vektlegges i undersøkelsen.

Praktiske utprøvinger er gjennomført sammen med studenter og barnehagebarn, det vil legges frem foreløpige resultater av undersøkelsen.

Hvem skal presentere? Monica Klungland og Anne-Mette Liene

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan kan en tverrfaglig tilnærming til kunstfag utvikles ved å utforske elementene rom, tid, bevegelse og materialer i skapende prosesser?

Spørsmål til diskusjon: Hva slags positive virkninger for kan komme ut av en tverrfaglig tilnærming til kunstfagene i barnehage og skole? Hva slags negative effekter kan en slik tilnærming ha for de spesifikke kunstfagene? Hva kan vi miste?

Nøkkelord: kunstfag, tverrfaglighet, barnehage, grunnskole, romtidmaterialisering

Randi Veiteberg Kvellestad, Janne Robberstad

BRODERI I SAMSPEL

OsloMet og Høgskolen Vestlandet (HVL)

Abstract - Vitenskapelig paper

Det internasjonale tverrfaglege Erasmus-prosjektet Global Science Opera (GSO) (www.globalscienceopera.com) har i år (2021) søkelys på FN's sine berekraft mål når dei presenterer resultatene sine på Den internasjonale barnedagen 20. november. Studentar på faglærarutdanninga på OsloMet har delteke med broderi. Kva mogelegheiter gir broderi som uttrykksform i eit transdisiplinært arbeid med naturfag og opera?

Tema FN's berekraftsmål engasjerte. Måla forutset aktiv studie av og interesse for natur og økosystem over eller under vatn, i by eller på land. Dette engasjementet stimulerte til co-aktivitet, samhandling og kreativ utforskning med nål og tråd på felles broderi. Studentane utforma og utvikla temaet sitt undervegs ved å sende broderia rundt slik at alle i gruppa deltok med brodering (circular creative collaboration). Denne metoden opna for uventa resultat. Dialogen mellom studentane, men også dialogen med material og teknikk påverka formidling av tema. Broderi som slow-art, utvikla også mot og tolmot, evner som er grunnleggande i ein skapande prosess, og ikkje minst i vår tid når det meste skjer fort. Aktiviteten var demokrati og fredsarbeid i praksis.

GSO-prosjekta legg vekt på feel, image, create, share, omgrep henta ifrå Design Thinking (Gudipati & Sethi, 2016). Omgrepa stimulerer til både holdning og handling i klasserom og på scener, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dei utløyser engasjement og kreativitet og vil vere ein del av det teoretiske rammeverket. I det omtala broderiprojektet hadde kvar gruppe eit felles tema, eit felles fokus og det oppsto dermed ei felles retning på arbeidet. Der var ein fridom i prosessen som inviterte til nye innspel og idear til det økologiske temaet.

Ein av studentane skreiv i spørreintervjuet; å vere en del av et så stort prosjekt, se så mange som engasjerer ser (for økosystem), gir håp for framtiden.

Hvem skal presentere? Randi Veiteberg Kvellestad og Janne Robberstad

Problemstilling eller formål med prosjektet: Presentere eit nytt pågåande prosjekt. Kva mogelegheiter gir broderi som uttrykksform i eit transdisiplinært arbeid med naturfag og opera?

Nøkkelord: GSO, design thinking, broderi, økosystem

Else Margrethe Lefdal

Universell utforming av kunst og håndverksrom

Institutt for estetiske fag, OsloMet

Abstract - Vitenskapelig paper

Presentasjonen retter fokus på universell utforming og prosjektet "Kartlegging av spesialrom for kunst og håndverk i grunnskolen". Prosjektet fikk våren 2021 midler fra Bufdirs tilskuddsordning for universell utforming. Ordningen kan sees i sammenheng med regjeringens målsetting om at alle grunnskoler skal være universelt utformet innen 2030 (Bufdir, 2018). Prosjektets mål er å avklare status for universell utforming ved et utvalg praksisskoler tilknyttet EST/OsloMet. Kartleggingen kan støtte skolenes arbeid med å nå målene for universell utforming, samt bidra til kompetanseheving innen universell utforming.

Med LK20 er universell utforming aktualisert i faget kunst og håndverk, eksempelvis kompetansemål etter 10. trinn; «løsninger som ivaretar ulike behov og interesser» (KHV0102), og mer spesifikt i læreplan for Design og arkitektur; «kjenne til prinsipper for universell utforming, og kartlegge og analysere korleis bygg, produkt eller tenester er tilpassa ulike brukargrupper» (KDA0202). Ikke minst åpner alle de tverrfaglige temaene for søkelys på universell utforming i skolen. Kunnskap om universell utforming kan bidra til å «fremme demokratiske verdier og holdninger som motvekt mot fordommer og diskriminering» (LK20), og gi innsikt og forståelse for løsninger som sikrer tilgjengelighet og deltagelse i samfunnet. Som fagområde i skolen handler det og om å utdanne bevisste brukere av bygninger og uterom som er oppmerksomme på og kan vurdere funksjon og visuell utforming av bygd miljø.

Problemstilling: Hvordan er krav til universell utforming ivaretatt i kunst og håndverksrom ved praksisskoler tilknyttet institutt for estetiske fag ved OsloMet?

Utvalget er basert på kjennskap til praksisskolene og består av de ti første skolene med prosjektdeltagelse godkjent av skolens rektor. Utvalget består av skolebygg av både eldre og nyere dato. Det er utviklet et digitalt kartleggingsverktøy for formålet. Selve kartleggingen som akkurat er avsluttet, er utført av studentassistenter. Innen januar 2022 vil teoretisk forankring være mer avklart og det kan presenteres resultater fra analyse og drøfting.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan er krav til universell utforming ivaretatt i kunst og håndverksrom ved praksisskoler tilknyttet institutt for estetiske fag ved OsloMet?

Nøkkelord: Universell utforming, kunst og håndverk, spesialrom, skolebygg, LK20

Ingvild Mykland og Anniken Randers-Pehrson

Educational changeagents - forskningsbasert utdanning som springbrett til nye praksiser i skolen?

Uiniversitetet i Sørøst-Norge

Abstract - Vitenskapelig paper

Lærerspesialistordningen har i de senere årene blitt frontet som en politisk satsning som tiltak for fag- og skoleutvikling i norsk skole. Ordningen omfatter både utdanning til, og ansettelse i funksjonen lærerspesialist. Det kan sies å være en form for «muddiness» forbundet med lærerspesialistordningen; både i form av hvilken rolle lærerspesialistene tilbys å fylle, hvilke oppgaver de blir satt til å utføre og i hvilken grad de får delta i utformingen av denne rollen selv (Wenner & Campbell, 2017). Det sees også ulike praksiser på kommunalt nivå, på ulike skoler og det er også ulikheter knyttet til ulike fag.

Lærerspesialiststudiet i kunst og håndverk ble igangsatt ved USN høsten 2018. Utdanningen fokuserer i høy grad på en forskningsbasert tilnærming gjennom fire emner i et 60 stp utdanningsløp på masternivå. Ideen bak studiet er todelt, for det første å bidra til at studentene utvikler et undersøkelsesorientert tankesett til fag og skoleutvikling og for det andre at utdanningen skulle gi grunnlag for å kunne bygge ut til en ferdig mastergrad, dvs få innpass i videre masterutdanning i etterkant.

Etter å ha fulgt 2 kull med lærerspesialister siden 2018 tydeliggjøres ulike problemstillinger i spennet mellom funksjon og utdanning. For det første er det ikke gitt at en lærerspesialistutdanning fører til ansettelse i funksjonen som lærerspesialist. For det andre det er heller ikke klart hvordan denne utdanningen bidrar til den enkelte lærers utvikling eller hvordan utdanningen medvirker til endring og utvikling av praksis i skolen. Denne fokusgruppeintervjustudien retter seg derfor mot lærerspesialister som har gjennomført utdanning til lærerspesialist i kunst og håndverk for å undersøke hvordan disse lærerne selv opplever utdanningen og hvordan den har bidratt til å styrke deres forståelse av muligheter og utfordringer knyttet til å være lærerspesialist i kunst og håndverk på egen skole. I studien etterspør vi studentenes opplevelse av utdanningens relevans. Vi ønsker videre at studien skal bidra med kunnskap om hvordan studentene opplever at utdanningens innhold og form har bidratt til endring i egen kompetanse og deres opplevelse av muligheter til å bidra til forandring i eget fag, men også i skolens utvikling mer helhetlig. Problemstillingen for undersøkelsen er: Hvordan opplever lærere egen profesjonsutvikling/kompetanse og muligheter til fag- og skoleutvikling etter gjennomført lærerspesialistutdanning i kunst og håndverk? Prosjektet er underveis (b)

Hvem skal presentere? Ingvild Mykland og Anniken Randers-Pehrson

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan opplever lærere egen profesjonsutvikling/kompetanse og muligheter til fag- og skoleutvikling etter gjennomført lærerspesialistutdanning i kunst og håndverk?

Nøkkelord: lærerspesialist i kunst og håndverk, forskningsbasert utdanning, fag og skoleutvikling

Anita Skogen

Arbeidslivsrelevans i studieprogram

Universitetet i Agder

Abstract - Praksisfortelling

Stortingsmelding 16 2020-21 oppfordrer UH-sektoren og arbeidslivet til å samarbeide mer og bedre enn de gjør i dag, og å øke relevansen i utdanningene og sette studentene bedre i stand til å møte et samfunn og arbeidsliv i omstilling og endring. Meldingen sammenfaller med våre ønsker ved UiA om økt grad av praksis i disiplinfag og studieprogram som ligger utenfor lærerutdanningene.

Bachelorprogrammet i Kunst og håndverk (ved Institutt for visuelle og sceniske fag ved UiA), som har hatt utløp fra lærerutdanning, har blitt revidert til Visuell kunst og formidling. I oppbygging av bachelor-programmet har vi inngått avtale med flere praksis-partnere som er relevante for våre studenter i programmet. Studiepoengfestet, obligatorisk formidlingspraksis er innført i eget emne. Dette har medført at jeg som studieprogramleder også ser på flere sider ved programmets innhold for å øke arbeidslivsrelevans i alle programmets emner.

Relevante spørsmål er hvordan økt arbeidslivsrelevans kan være motivator for større bevissthet om egen læring i studieprogram. Hvilke endringer i undervisning kan gjøres for å øke refleksjon om læring? Hvordan endres studentenes syn på teori og praktiske aktiviteter etter innføring av praksis? Kan vi identifisere og kanskje endre praksis som vi finner uhensiktsmessig?

I dette arbeidet er både forskning, erfaring fra andre fagmiljø og studentene innspill gjennom evalueringer og i studieråd sterkt medvirkende til forbedring og nytenkning.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvilken betydning kan praksis i bedrift ha for studentenes tilknytning til arbeidslivet, og for motivasjon i studiene? Formål å forbedre studieprogram gjennom å tenke arbeidslivsrelevans inn i programmene og gjennom praksis i bedrift.

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan økt arbeidslivsrelevans være motivator for større bevissthet om egen læring i studieprogram. Hva kan gjøres for å øke studentenes refleksjon om egen læring, kunnskapsdanning og kompetanse?

Nøkkelord: Praksis Arbeidslivsrelevans

Lisbet Skregelid

Betydningen av kunstkonfrontasjon

Universitetet i Agder

Abstract - Vitenskapelig paper

Som forsker har jeg sett ungdomsskoleelever bli introdusert for samtidskunst som mange av dem opplevde som både fremmed, utålelig og provoserende (Skregelid, 2019a, 2019b, 2020). Det viste seg at dette etterhvert kunne skape nysgjerrighet og en økt interesse for kunst generelt. Ved å iscenesette møteplasser hvor ulike meningsytringer og uenighet kunne spilles ut, fikk ungdommene mer nyanserte holdninger og større åpenhet for kunst. Min forskning har vist at møter med kunst er svært godt egnede arenaer for meningsutveksling og debatt. Siden kunsten kan være tvetydig, åpen, tankefull, uforutsigbar og uforståelig, ligger forholdene til rette for en reell demokratisk praksis. Møter med kunst kan være viktige frirom hvor konsensus utfordres.

I dette innlegget ser jeg min egen forskning på ungdomsskoleelevers og lærerskolestudenters møter med omdiskutert samtidskunst i relasjon til forestillingen Sløserikommisjonen og de heftige debattene om ytringsfrihet og kunstnerisk frihet som denne teateroppsetningen utløste sommeren 2021. Her inviterte regissør Morten Traavik blant annet dem som var kritiske til offentlig pengebruk på kunst inn på kunstens egen arena. Han konfronterte dermed kritikken mot kunst med kunst og la det rette for det jeg omtaler som tribuner for dissens ved at ulike meningsytringer ble satt opp mot hverandre (Skregelid, 2021).

Med utgangspunkt i egen tidligere forskning og den belgiske politiske teoretikeren Chantal Mouffe (2015), hevdes det i innlegget at konflikt er konstituerende for demokratiet og kunsten selv og at motstridende interesser og verdier bør konfronteres hverandre både i kunst og undervisning. På den måten kan kanskje antagonisme og fiendtlige holdninger transformeres til agonisme og mer forståelse for ulike synspunkt? I innlegget vises det til undersøkelser av initiering av dissens i ulike sammenhenger og eksempler fra undervisningspraksis og kunstprosjekter som implisitt eller eksplisitt har konfrontasjon som intensjon.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan kan antagonisme og fiendtlige holdninger til kunst transformeres til agonisme og mer forståelse for ulike synspunkt?

Spørsmål til diskusjon: Hva kan ungdoms møter med samtidskunst tilføre en opphetet kunstdebatt?

Nøkkelord: Kunstkonfrontasjon, dissens, agonisme, demokratisk praksis

Kari Saasen Strand og Peter Haakonsen

Programmering, tekstil og bærekraft

OsloMet

Abstract - Vitenskapelig paper

Bakgrunn for prosjektet er de nye læreplanene, der programmering inngår som en del i kunst og håndverk (Udir, 2020). På grunn av dette har OsloMet, Institutt for estetiske fag (EST) opprettet et nytt emne som tilbys som videreutdanning for lærere; Programmering og algoritmisk tenkning i kunst og håndverk. Dette emnet på 5 studiepoeng ble første gang gjennomført høsten 2021. I emnet ble studentene introdusert for micro:bits MakeCode, et blokkbasert programmeringsspråk. micro:bit ble knyttet til fysiske produkter i blant annet tekstiler, der tema for oppgaven var å ta utgangspunkt i ett av de tverrfaglige temaene fra læreplanen, og studentene skulle finne et problem/utfordring de ønsket å løse. Studentene brøt et problem ned i mindre delproblemer, etter UDIRS plakat av den algoritmiske tenkeren, der dekomposisjon er en del av nøkkelbegrepene. Emnet tilbød en hybrid undervisningsform, det vil si at en kunne velge om en ville være til stede fysisk eller digitalt.

Opgavene studentene fikk ble presentert trinn for trinn der en i eget tempo kunne jobbe med individuell utforskning, samt å videreutvikle eget arbeid og bygge på andres. Stegvis prosesser, problemløsning, fikle, samarbeide og se sammenhenger er momenter fra algoritmisk tenkning (Udir, 2019). Kompetansemålet etter 10. trinn: «utforske hvordan digitale verktøy og ny teknologi kan gi muligheter for kommunikasjonsformer og opplevelser i skapende prosesser og produkter» er nært knyttet til prosjektet. I prosjektet vil erfaringer fra undervisningsmetodene i emnet og andre tilsvarende kurs ved EST diskutere fagdidaktiske metoder innen undervisning i programmering og tekstil. Metoden brukt i prosjektet er aksjonsforskning, der målet er en diskusjon rundt undervisningsmetoder som kan resultere i praksisendring.

Hvem skal presentere? Kari Saasen Strand og Peter Haakonsen

Problemstilling eller formål med prosjektet: Diskusjon rundt undervisningsmetoder og praksisendring innen programmering og tekstiler i kunst og håndverk

Nøkkelord: programmering, e-tekstiler, fagdidaktikk, kunst og håndverk

Ellen Marie Sæthre-McGuirk

Praktiske og estetiske fag i Nordland under første CoViD-19 hjemmeskoleperiode

Nord universitet

Abstract - Vitenskapelig paper (Max 300 ord)

Fokus og formål med presentasjonen: Å presentere foreløpige funn fra ukeplanprosjektet, hvor vi samlet inn ukeplaner fra hele Nordland med mål om å lære mer om organisering av læringen under hjemmeskoleperioden.

Abstrakt: I denne paperen presenterer jeg funn fra Ukeplanprosjektet, hvor vi samlet inn ukeplaner/læreplaner fra Nordland fra den første koronarelaterte skolenedstengningen. Formålet med Ukeplanprosjektet var å se på hvordan organiseringen av skolehverdagen var under denne perioden. Fra materialet kan vi se at svært få av de deltakende lærerne og skolene endret organiseringen av elevenes skolehverdag i løpet av nedstengningsperioden og det er lite som tyder på at lærerne har organisert skoledagen eller læringsinnholdet og - fokuset noe annerledes enn til vanlig. Likevel kan man stille spørsmål ved inkluderingen av de praktiske estetiske fagene i elevenes fagfokus i denne perioden og om disse fagene ble underprioritert i denne perioden. Disse funnene åpner for to parallelle diskusjoner. På et metanivå kan man knytte dette opp til regjeringens beredskapsplaner, hvor i tillegg til å fokusere på tradisjonelle beredskapsområder som matforsynlig, helse og opphold, har regjeringens beredskapsarbeid også fokusert på utdanningssektoren (2019). Foreløpige gjennomganger av nasjonale og kommunale dokumenter viser at det har vært lite fokus på organiseringen av skolehverdagen i lys av beredskap, og videre er det få foreløpige funn som viser at utviklinger innenfor digitalisering har blitt tatt inn i beredskapsarbeidet på skolene eller på kommunalt nivå. På et mikronivå med fokus på kunst og håndverk, kan dette tyde på at lærere har mindre PFDK i faget og kompetanse om digital og fleksibel organisering av læring generelt og i faget. En overordnet beredskapstenkning kobler både metanivået og mikronivået i lys av konkrete fag sammen. Dette paperen forsøker å belyse denne komplekse problemstillingen ved å ta utgangspunkt i de praktiske estetiske fagene i skolen i denne tiden.

Kunnskapsdepartementet (2019) Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet i Kunnskaps departementets sektor. Lenke: [dokumentet-i-pdf-format.pdf](#) (regjeringen.no)

Problemstilling eller formål med prosjektet: Å undersøke hvordan skolehverdagen ble organisert i skolenedstengningsperioden/korona, og hva dette betyr helt konkret for kunst og håndverk.

Nøkkelord: kunst og håndverk, korona, skolestengning, beredskap

Gry Uhlin-Engstu

Utvikling og kompetanse gjennom estetiske læringsprosesser - i SKUP

Universitetet i Sørøst-Norge, Notodden

Abstract - Vitenskapelig paper

Faglig / didaktisk fokus: Bidraget bygger på undersøkelser gjort i forbindelse med en forskningsrapport om SKUP – (Skolenes egne utviklingsprosjekt i Den kulturelle skolesekken), skrevet av Ingvild M. Birkeland og Gry Uhlin-Engstu, (fra forskergruppen ForEst, ved USN), høsten 2021. Rapporten er skrevet på oppdrag fra Kulturtanken, som ønsket en kartlegging og identifisering av skolenes uttrykte utviklingsbehov når det gjelder innføring av det nye læreplanverket LK20, og kompetansebehov knyttet til dette. Undersøkelsen er definert som en PILOT, som gjennom kartlegging og identifisering, skal gi grunnlag for videre oppfølging og eventuelt mer omfattende forskning knyttet til bruk av kunst og kultur i skolen.

Problemstilling: Hvilke utvikling og kompetansebehov uttrykker skolene at de har behov for gjennom SKUP-prosjekter i DKS-Oslo, ved innføring av LK20?

Metoder: Dokumentanalyse av ulike relevante underlagsdokumenter som er blitt gjort tilgjengelig for oss av DKS Oslo, knyttet til en tidsmessig relativt kort periode. Vi har gjennomgått søknader og rapporter som er knyttet til SKUP-prosjekter som ble gjennomført i skoleåret 2020-2021 og kommende prosjekter skoleåret 2021-2022. I tillegg er det gjennomført fem fokusgruppesamtaler med de fire involverte parter: Informanter fra skole, veiledere (fra OsloMet), kunstnere og DKS/UDE-Oslo.

Plassering / forankring: Det er særlig formuleringer knyttet til ideer og prinsipper fra Overordnet del av læreplanverket, begreper som dybdelæring, tverrfaglighet, metodemangfold – som for SKUP knyttes opp mot estetiske læreprosesser – vi har sett etter.

Resultat: På bakgrunn av undersøkelsens mål om knytte kartleggingen til utvalgte temaer fra LK20 og den øvrige utdanningspolitiske og teoretiske konteksten som den inngår i, oppsummeres funn i noen overordnede kategorier. Disse kategoriene er: «Livsmestring» «Kunst og læring» og

«Praksisendring». Funn fra undersøkelsen ønskes å videreutvikles til artikkel.

Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvilke utvikling og kompetansebehov uttrykker skolene at de har behov for gjennom SKUP- prosjekter i DKS-Oslo, ved innføring av LK20?

Spørsmål til diskusjon: Hvordan skal estetiske læringsprosesser få en naturlig plass i skolen?

Nøkkelord: Livsmestring, estetiske læringsprosesser

Gry Ulrichsen, Helen Eriksen og Zahra Bayati.

Learning to unlearn - tracing failures with arts based participatory research

NTNU/ILU

Abstract - Performance lecture

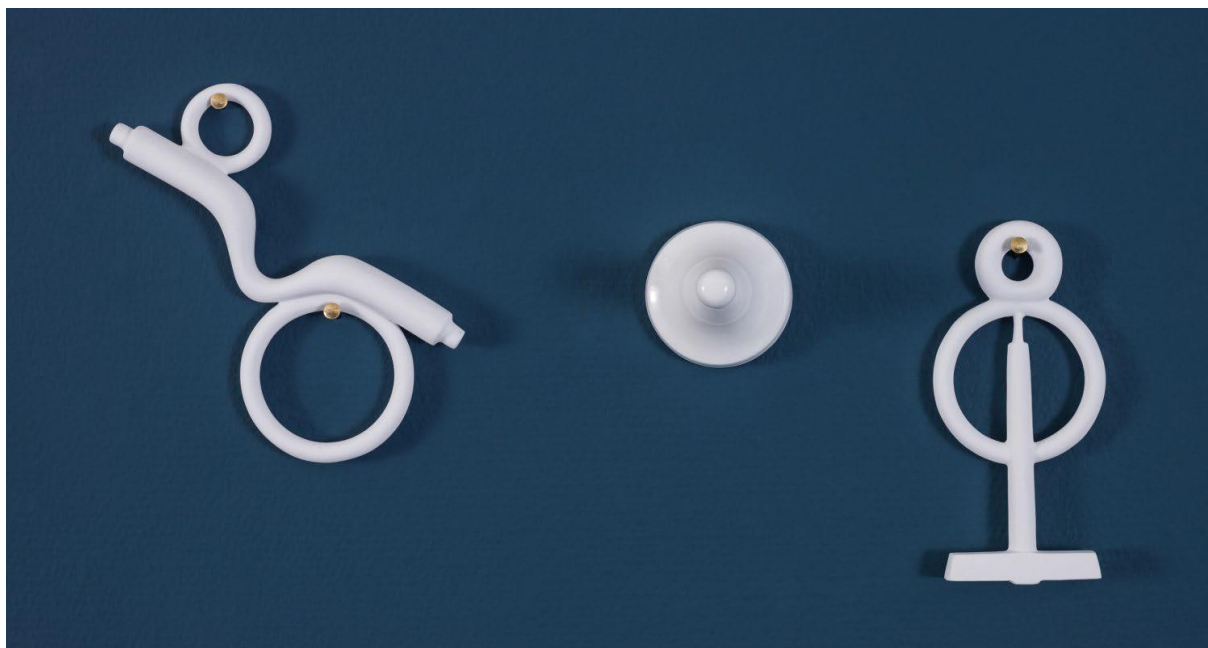
In this Performance lecture I trace my own research practice in a process of unlearning from an individual self-reflexive approach. Striving towards a more participatory and collective approach I turn my attention to relational aspects between people, materials and discourses and give them a central role in the knowledge production as I move and are being moved in and out of apparently incommensurable paradigms; the qualitative and the post-qualitative; the humanist- and the post- humanist; the post-humanist and the decolonial. I will unpack some of the emerging challenges, tensions and potentials as a becoming-researcher pushing against boundaries in a space of traditional academic expectations.

Problemstilling eller formål med prosjektet

The purpose of the PL is to articulate moments of unlearning as I unpack how choice of and development of methods and tools for analysis are closely related to both epistemological and ontological points of views.

Prosjektet er fullført.

Keywords: unlearning, (decolonisation), arts-based participatory research, diffraction, collage, Community School of Music and Arts (CSMA)

Gunhild Vatn. Detalj fra verket *Botsøvelser*; Porselen. Buskerud Kunstsenter. 2019. Foto: Anders Bergersen

Gunhild Vatn

Kunsthåndverkets sosiopolitiske potensiale

OsloMet_Storbyuniversitetet

Abstract - Vitenskapelig paper

I mitt virke som keramiker og lærer møter jeg en oppvoksende generasjon hvis primære kanal for ytringer er igjennom sosiale medier. Dette står i motsats til det å skape i leire eller porselen; en langsom prosess som er både tidkrevende og uforutsigbar. Med dette materialet mellom hendene ser jeg en annen ro og fordypning hos mine studenter. Som i en annen dimensjon omformes leiren sakte til stille ytringer. Dette reiser følgende problemstilling;

Hvordan kan langsomme kunstuttrykk bidra til kritisk refleksjon og danne motvekt til dagens raske og skiftende diskusjoner på sosiale media.

Dette utforskes og i egen kunstpraksis, hvor jeg lager skulpturer av porselen. Fascinert av porselenets vakre og delikate uttrykk har jeg viet mitt kunstnerskap til dette skjøre og uforutsigbare materialet. Interessen for kunst som en sosiopolitisk kraft har alltid vært motivasjon og inspirasjon i mitt arbeid. Dette er utforsket i kunstprosjektet *Botsøvelser*; som henter sitt tema fra en følelse av kollektiv skyld knyttet til Norges oljevirkosomhet i en tid hvor klimaendringer og olje er en av de mest betente debattene i norsk politisk diskurs. I dette prosjektet utforsker jeg hvordan en materialbasert kunstnerisk praksis kan reaktualiseres gjennom å bruke et botsrituale som kunstneriske metode. Faglig forankring finner jeg i for eksempel Slow Art bevegelsen, eller gjennom politiske ytringer i samtidskunsten. Jeg finner inspirasjon i å utforske andre kunstnere med lignede tilnærming,

som for eksempel. Fransis Alys vandringer, On Kawaras stille og repetitive rituale og Marina Abramovic's performative smerte. Jeg vil utforske hvordan en metode kan transformere en materialbasert kunstnerisk praksis til en mer politisk bevisst refleksjon. Keramikens samfunnskritiske potensial utforskes gjennom et sett med regler som bryter opp vante mønstre og setter praksisen i en samtidskontekst.

Prosjektet er presentert i utstillinger, vitenskapelig artikkel, og CraftHub Recidency program.

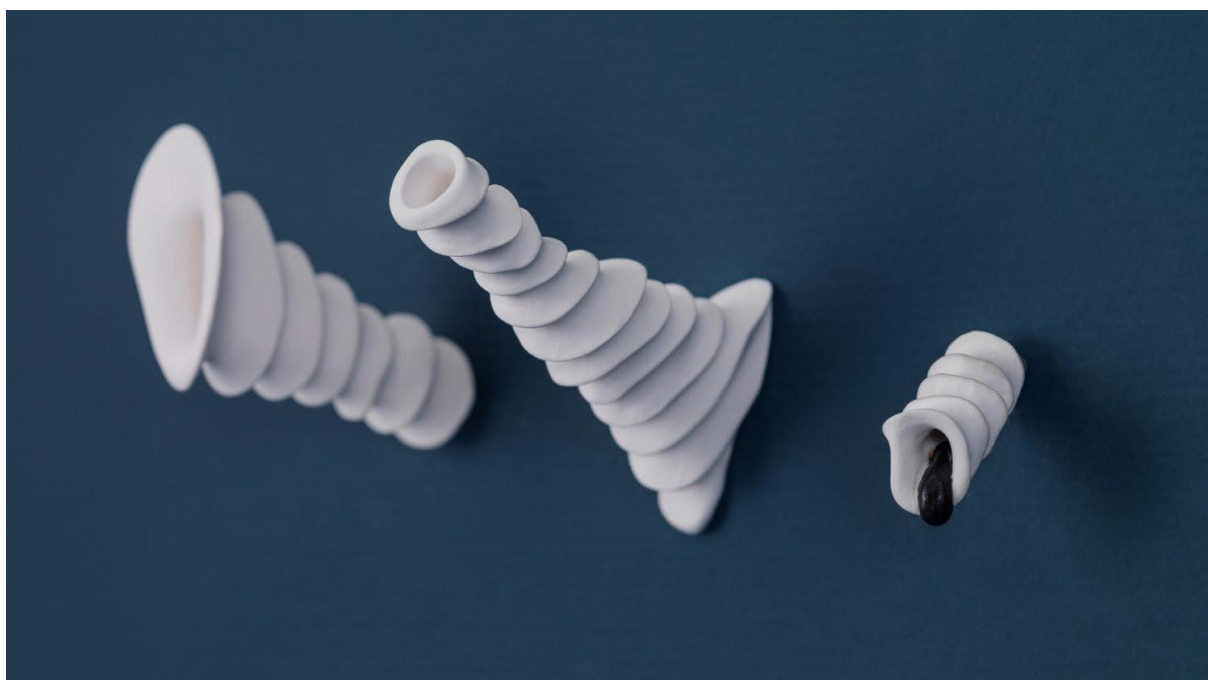
Problemstilling eller formål med prosjektet: Hvordan kan langsomme kunstuttrykk bidra til kritisk refleksjon og danne motvekt til dagens raske og skiftende diskusjoner på sosiale media.

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan langsomme kunstuttrykk bidra til kritisk refleksjon og danne motvekt til dagens raske og skiftende diskusjoner på sosiale media.

Nøkkelord: Kunstnerisk utviklingsarbeid, Skulptur, Porselen, Kunst og håndverksfag, Politisk kunst.

Tilleggsopplysninger: Kunstneriske utviklingsarbeid – *Botsøvelser*; vist ved separatutstillinger og kollektivutstillinger (Buskerud Kunstsenter, Trøndelag Senter for Samtidskunst, og Nesodden Kunsthall) (Fullført) <https://www.vatn.info/kunstprosjekter/#botsovelser>

KU- prosjektet er presentert i en vitenskapelig artikkel (Underveis) som er fagfellevurdert og skal inngå i antologien, *Artistic Research Method* (redaktør, Boel Christensen Scheel, Venke Aure og Kristin Bergaust) Antologien er planlagt publisert ved *Nordic Journal of Art and Research* (Nivå 1). november 2021. Prosjektet ide; videreutvikle prosjektet i tilknytning til deltagelse i CraftHub residency program, som er et Creative Europe prosjekt mellom OsloMet og ulike Europeiske forsknings-institusjoner. (Prosjektide)

Gunhild Vatn. Detalj fra verket *Botsøvelser*; Porselen. Buskerud Kunstsenter. 2019. Foto: Anders Bergersen

10 års jubileum 2023

Fortid, nåtid og framtid - lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor

Nettverk for formgiving, kunst og håndverk i UH-sektoren feirer 10 års jubileum i 2023 med eget jubileumsnummer av FormAkademisk (se egen Call) og tidsskriftet FORM, samt jubileumskonferanse i Oslo i januar 2023 (Call kommer).

Vi inviterer til å skrive artikler som kan bidra til faglig innsikt om fagfeltet, både i et historisk perspektiv, nåtidsperspektiv og framtidsperspektiv. Bidragene kan skrives på norsk eller engelsk. Vi oppfordrer til å skrive artikler som kan bidra til mangfold og benyttes som pensumlitteratur i de ulike lærerutdanningene. Jubileumsnummeret inviterer til å se tilbake på det vi har fått til, hvor er vi i dag og hvilke muligheter og utfordringer som ligger i framtiden. Vi åpner for å ta fram tidligere paperpresentasjoner fra nettverkskonferansen og videreutvikle disse til vitenskapelige artikler.

Mer informasjon på nettverkets nettside.

[Fortid, nåtid og framtid – lærerutdanning i formgiving, kunst og håndverk i UH-sektor](#)

Arbeidet med jubileumspublikasjonen ledes av førsteamanuensis Mari-Ann Letnes ved NTNU, gjennom en vitenskapelig komite og en temaredaksjon.

Vi oppfordrer alltid nettverkets medlemmer til å legge inn sine konferansebidrag i Cristin og bearbeide abstracts og presentasjoner til artikler for publisering i f.eks FormAkademisk, JASED, Nordic Journal of Art and Research m.fl. Nå oppfordrer vi sterkt til å bidra til jubileumspublikasjonene.

Dere er også velkommen til å samarbeide med Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen om å utvikle fagartikler og ressurser for kunstkultursenteret.no.

Abstractheftet 2022 er publisert på nettverkets nettside <https://kunstkultursenteret.no/>

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

Nord universitet, 8049 Bodø, kunstkultur@nord.no

kunstkultursenteret.no